

LA DECLARACIÓ D'HEREUS INTESTATS PEL NOTARI ESPANYOL EN APLICACIÓ DEL REGLAMENT (UE) 650/2012 EN MATÈRIA DE SUCCESSIONS

COMENTARI DE LA SENTÈNCIA DEL TRIBUNAL DE JUSTÍCIA
DE LA UNIÓ EUROPEA DE 23 DE MAIG DE 2019,
ASSUMPTE C-658/2017

Albert Font Segura

*Professor titular de dret internacional privat
Universitat Pompeu Fabra*

1. INTRODUCCIÓ

La interpretació que està fent el Tribunal de Justícia de la Unió Europea (TJUE) del Reglament (UE) 650/2012 en matèria de successions (RES)¹ comença a perfilar algunes de les normes i nocions que conté. De la mateixa manera que va passar en altres reglaments en matèria de dret internacional privat, la jurisprudència del TJUE contribueix a completar el sentit i la funció de la norma europea en relació amb els ordenaments dels estats membres i amb la competència i l'actuació de les autoritats nacionals.² Ara bé, a diferència del que passa amb la resta de reglaments, el repte que ha d'afrontar el TJUE per a interpretar el RES pot tenir un cost elevat perquè a la complexitat de la matèria hi hem d'afegir les acusades divergències substantives pre-

1. Reglament (UE) núm. 650/2012 del Parlament Europeu i del Consell, de 4 de juliol de 2012, relatiu a la competència, la llei aplicable, el reconeixement i l'execució de les resolucions, a l'acceptació i l'execució dels documents públics en matèria de successions *mortis causa* i a la creació d'un certificat successori europeu (*Diario Oficial de la Unión Europea* [DOUE], 27 de juliol de 2012, L 201, p. 107).

2. Com se sap, els pronunciaments del TJUE ofereixen la interpretació única i autèntica davant la qüestió prejudicial plantejada i són vinculants tant per a l'òrgan jurisdiccional remitent com per a tots els òrgans jurisdiccional dels estats membres.

sents en els diferents estats membres.³ En aquest sentit, la pràctica ha posat en relleu dubtes interpretatius importants que ja s'havien apuntat des de la seva elaboració.

Un dels aspectes en què, de manera gairebé ineludible, s'havia de pronunciar el TJUE era el de la definició de la intervenció dels notaris en el fenomen successori.⁴ Aquesta qüestió presenta una importància remarcable si tenim present que el notariat té un paper destacat en molts països en relació amb tot l'itinerari successori. En efecte, en l'àmbit germanicollatí —per bé que amb diferències notables entre els diferents estats membres—,⁵ el notariat té atribuïdes unes funcions que, a vegades, poden ultrapassar les purament fedatàries o les merament assessores. Així, de manera excepcional, en alguns estats membres el notariat té assignades o delegades funcions jurisdiccionals. Per aquest motiu, conscient no només que l'actuació dels notaris era cabdal en molts estats membres, sinó també del caràcter i la qualitat d'aquesta intervenció, el legislador europeu va incloure diferents considerants i normes en el RES amb la finalitat d'integrar l'activitat i les funcions desplegadas pel notariat. Considerar la possibilitat que el notariat exercís funcions jurisdiccionals obligava que el RES es dotés d'una àmplia definició del que s'entén per *tribunal* i *resolució*, com també que preveïés els efectes que tindrà en els altres estats membres la decisió adoptada en qualitat d'òrgan jurisdiccional o els que al seu torn tindrà el document públic atorgat davant de notari quan aquest no exerceix funcions jurisdiccionals.⁶ Es tracta de nocions i efectes que es desprenen del RES i que són pròpies i exclusives del dret europeu, però que tenen un impacte evident en els ordenaments nacionals. El repte consisteix a encaixar les competències i funcions notariales regulades en normes nacionals, amb la regulació europea de la successió transfronterera. Precisament, la dissociació

3. Per més que l'objecte del RES el conformen qüestions de dret internacional privat, cal tenir present que el substrat material determina el contingut del RES. Vegeu A. FONT I SEGURA, «El Reglament europeu de successions: presentació d'un joc de pesos i contrapesos», a INSTITUT DE DRET PRIVAT EUROPEU I COMPARAT, UNIVERSITAT DE GIRONA (coord.), *Els reglaments europeus i l'evolució del dret català de contractes, família i successions*, Girona, Documenta Universitaria, 2019, p. 325-368.

4. La participació del notariat europeu en l'elaboració del RES ha estat significativa. Podem destacar, en aquest sentit, el caràcter impulsor que va tenir l'*Étude de droit comparé sur les règles de conflits de juridictions et de conflits de lois relatives aux testaments et successions dans les États membres de l'Union Européenne. Étude pour la Commission des Communautés Européennes. Direction Générale de Justice et Affaires Intérieures, Dörner/Lagarde Rapport Final: Synthèse et Conclusions, 18 septembre/8 novembre 2002*, auspiciat per l'Institut Notarial Alemany.

5. Vegeu l'informe mencionat de Dörner i Lagarde.

6. Aquesta qüestió està present en l'àmplia definició que s'ha donat al terme *tribunal* en el RES, a diferència del que passa en el Reglament 1215/2012 (Brussel·les I bis), tal com es posa de manifest en l'art. 3.2 i el considerant 20 RES, i al producte de les seves decisions, això és, la noció de *resolució* i l'eficàcia que tenen les resolucions, com es pot comprovar en l'art. 3.1g, en el capítol IV («Reconeixement, força executiva i execució de resolucions»), en el capítol V («Documents públics i transaccions judicials») i en el considerant 22 RES.

entre les nocions europees pròpies del RES i les nacionals és la que propicia els dubtes interpretatius que intenta resoldre el TJUE en la sentència que es comenta.

En definitiva, la interpretació d'aquests dos termes —*tribunal* i *resolució*— constitueix el nucli fonamental de les qüestions prejudicials que es van adreçar al TJUE.

2. ANTECEDENTS FÀCTICS I QÜESTIONS PLANTEJADES

Les qüestions es van suscitar arran de la sol·licitud per a obtenir un certificat de títol successori⁷ que el Sr. W.B. efectua davant la Sra. B., en qualitat de notària establerta a Polònia. El certificat s'expedeix respecte al pare del Sr. W.B., mort el 6 d'agost de 2016. El pare del Sr. W.B. tenia nacionalitat polonesa i residia habitualment a Polònia, però havia exercit la seva activitat econòmica com a empresari a prop de la frontera entre Polònia i Alemanya. És per aquest motiu que el Sr. W.B., en sospitar que el seu pare podia tenir dipositades sumes de capital en diversos bancs alemanys, va ser una de les parts del procediment relatiu a la successió del testador, iniciat i dirigit a l'obtenció d'un certificat de títol successori, expedit finalment el 21 d'octubre de 2016 d'acord amb el dret polonès.⁸ Per això el Sr. W.B. va sol·licitar, el 7 de juny de 2017, que se li facilités una còpia del certificat de títol successori, així com un certificat que donés constància que aquest document constitueix una resolució en matèria de successions, en el sentit de l'article 3.1g RES.⁹ Així, el Sr. W.B. pretenia que

7. Curiosament, l'advocat general, Y. Bot, parla en les seves conclusions del 28 de febrer de 2019 d'«escritura de declaració de hereberos». Aquesta mateixa expressió és la que s'utilitza en la traducció espanyola de les qüestions prejudicials (vegeu *DOUE*, 16 d'abril de 2018, C 134/12). La Sentència, en canvi, parla de «certificado de título sucesorio» allà on es deia «escritura de declaración de hereberos». En qualsevol cas, val la pena apuntar que el TJUE segueix fil per randa les conclusions de l'advocat general del 28 de febrer de 2019 en l'assumpte C-658/17: l'advocat general proposa al TJUE que es pronunciï i declari que la falta de notificació efectuada per algun estat membre no té caràcter definitiu, motiu pel qual analitza si l'autorització d'una escriptura d'herència pot ser qualificada com a resolució i si el notari exerceix funcions jurisdiccionals. Feta l'anàlisi, l'òrgan remitent proposa al TJUE que no es consideri el notari polonès com a tribunal, en el sentit de l'art. 3.2 RES, ja que la seva actuació deriva d'una base consensual fonamentada en l'existència prèvia del consentiment de les parts interessades o d'un acord de voluntats entre les parts, i que, a falta de consens, es mantinguin intactes les prerrogatives del jutge.

8. Cal observar que el supòsit és pràcticament de caràcter intern. L'única circumstància que determina la internacionalitat del supòsit seria l'existència eventual de dipòsits en bancs alemanys, atesa l'activitat de l'empresari en una zona pròxima a Alemanya, ja que la resta d'elements del cas, personals, objectius i formals, estaven exclusivament vinculats a l'ordenament jurídic polonès. El TJUE no s'hi refereix, però la debilitat d'aquest factor és tinguda en compte per l'advocat general, Y. Bot, en les seves conclusions del 28 de febrer de 2019, ja que considera l'admissibilitat de la petició de decisió prejudicial (vegeu par. 48-51).

9. «Artículo 3. Definiciones. ¶ 1. A los efectos del presente Reglamento, se entenderá por: [...] g) «resolución»: cualquier decisión en materia de sucesiones dictada por un tribunal de un estado miembro, con independencia de la denominación que reciba e incluidas aquellas decisiones en materia de costas u

es certifiqués, d'acord amb el formulari que figura en l'annex 1 del Reglament d'execució 1329/2014, que el certificat de títol successori era una resolució. Amb caràcter subsidiari i per al cas que es rebutgés aquesta sol·licitud, el Sr. W.B. va demanar que se li facilités la còpia del certificat de títol successori i la certificació que confirmés que el títol anterior constitueix un document públic en matèria de successions, en el sentit de l'article 3.1*i* RES,¹⁰ presentada amb la forma del formulari que figura en l'annex 2 del Reglament d'execució 1329/2014.¹¹

Davant de la sol·licitud presentada pel Sr. W.B., l'oficial de la notaria de la Sra. B. va donar la resposta que va determinar les qüestions prejudicials plantejades al TJUE. Però aquesta resposta que es va donar des de la notaria provoca una situació paradoxal perquè, malgrat que es va considerar que el certificat de títol successori era una resolució, en el sentit de l'article 3.1g RES, no es podia estendre el certificat d'acord amb el formulari que figura en l'annex 1 del Reglament 139/2014 perquè la República de Polònia no va efectuar la notificació a la Comissió a què es refereix l'article 3.2 *in fine* RES, d'acord amb la qual els estats membres han de comunicar a la Comissió quines autoritats i professionals exerceixen funcions jurisdiccionals en previsió del que s'estableix en l'apartat 1 de l'article 3.2 RES.¹² En conseqüència, si la República de Polònia no havia indicat que els notaris podien ser considerats tribunals a l'efecte de l'article 3.2 RES,¹³ no es podia estendre un certificat que acredités que la decisió

---

otros gastos emitidas por los funcionarios judiciales; [...]». Aquesta definició s'ha de posar en relació amb la noció del *tribunal* que es dona en la primera frase de l'article 3.2 RES (vegeu *infra* nota 10).

10. «Artículo 3. Definiciones || 1. A los efectos del presente Reglamento, se entenderá por: [...] i) «documento público»: un documento en materia de sucesiones formalizado o registrado en tal concepto en un estado miembro y cuya autenticidad: i) se refiera a la firma y al contenido del documento, y ii) haya sido establecida por un poder público u otra autoridad autorizada a tal efecto por el estado miembro de origen [...]».

11. Reglament d'execució (UE) núm. 1329/2014 de la Comissió, de 9 de desembre de 2014, pel qual s'estableixen els formularis mencionats en el Reglament (UE) núm. 650/2012 del Parlament Europeu i del Consell, relatiu a la competència, la llei aplicable, el reconeixement i l'execució de les resolucions, a l'acceptació i l'execució dels documents públics en matèria de successions *mortis causa* i a la creació d'un certificat successori europeu. El TJUE ja s'ha pronunciat respecte a aquest instrument i ha declarat que la utilització del formulari considerat en l'annex iv per a la sol·licitud del certificat successori europeu és facultativa (vegeu STJUE de 17 de gener de 2019, assumpte C-102/18, cas *Brisch*).

12. «Artículo 3. Definiciones || [...] 2. A los efectos del presente Reglamento, se entenderá por “tribunal” todo órgano judicial y todas las demás autoridades y profesionales del derecho con competencias en materia de sucesiones que ejerzan funciones jurisdiccionales o que actúen por delegación de poderes de un órgano judicial, o actúen bajo su control, siempre que tales autoridades y profesionales del derecho ofrezcan garantías en lo que respecta a su imparcialidad y al derecho de las partes a ser oídas, y que sus resoluciones, dictadas con arreglo al derecho del estado miembro en el que actúan: a) puedan ser objeto de recurso o revisión ante un órgano judicial, y b) tengan fuerza y efectos análogos a los de la resolución de un órgano judicial sobre la misma materia.»

13. En virtud d'aquest precepte, «[a] los efectos del presente Reglamento, se entenderá por “tribunal” todo órgano judicial y todas las demás autoridades y profesionales del derecho con competencias en

adoptada per la notaria era una resolució a l'efecte del precepte mencionat. Igualment, en relació amb la sol·licitud formulada subsidiàriament pel Sr. W.B., tampoc no es podia expedir un certificat emès d'acord amb el formulari que figura en l'annex 2 del Reglament 1329/2014 que acredités el caràcter de document públic en el sentit de l'article 3.1*i* RES, ja que l'oficial de la notaria va indicar que entraria en contradicció amb la consideració del certificat de títol successori com a resolució; per tant, aquesta qualificació impedia qualificar-lo com a document públic. Es creava, doncs, un cercle viciós difícil de trencar.

El Sr. W.B. va presentar un recurs en què al·legava, d'una banda, que el certificat de títol successori complia tots els requisits exigits per a ser qualificat com a resolució en el sentit del RES i, d'altra banda, que la circumstància que la República de Polònia no hagués indicat a la Comissió el notariat com a professional del dret que desplega funcions jurisdiccionals, de conformitat amb els articles 3.2 *in fine* i 79 RES, no prejutjava la seva naturalesa jurídica. L'òrgan jurisdiccional davant del qual es va interposar el recurs va considerar que, abans de pronunciar-se sobre el recurs del Sr. W.B., havia de resoldre els dubtes interpretatius que li generava el RES i per aquesta raó va decidir suspendre el procediment i plantejar al Tribunal de Justícia les qüestions prejudicials següents:

1) ¿S'ha d'interpretar l'article 46.3*b* RES en relació amb l'article 39.2 RES, en el sentit que l'expedició de la certificació que confirmi que es tracta d'una resolució en matèria de successions en forma del formulari que figura a l'annex 1 del Reglament d'execució 1329/2014 és admissible també respecte de les resolucions que confirmen la qualitat d'hereu, però no gaudeixen (si més no parcialment) de força executiva?

2) ¿S'ha d'interpretar l'article 3.1*g* RES en el sentit que el certificat de títol successori redactat pel notari d'acord amb una sol·licitud no contenciosa de totes les parts en el procediment d'expedició d'aquest certificat, que té els efectes d'un acte ferm de declaració de títol successori —com és el certificat de títol successori polonès—, constitueix una resolució en el sentit d'aquest precepte? ¿S'ha d'interpretar l'article 3.2, primera frase, RES en el sentit que el notari que expedeix aquest tipus de certificats de títol successori ha de ser reconegut com a tribunal en el sentit de l'últim precepte esmentat?

---

materia de sucesiones que ejerzan funciones jurisdiccionales o que actúen por delegación de poderes de un órgano judicial, o actúen bajo su control, siempre que tales autoridades y profesionales del derecho ofrezcan garantías en lo que respecta a su imparcialidad y al derecho de las partes a ser oídas, y que sus resoluciones, dictadas con arreglo al derecho del estado miembro en el que actúan: a) puedan ser objeto de recurso o revisión ante un órgano judicial, y b) tengan fuerza y efectos análogos a los de la resolución de un órgano judicial sobre la misma materia».

3) ¿S'ha d'interpretar l'article 3.2, segona frase, RES en el sentit que la notificació efectuada pels estats membres de conformitat amb l'article 79 RES té valor declaratiu i no és un requisit per a reconèixer al professional del dret amb competències en matèria de successions que exerceix funcions jurisdiccionals la condició de tribunal en el sentit de l'article 3.2, primera frase, d'aquest Reglament, en cas que compleixi els requisits resultants de l'últim precepte esmentat?

4) En cas de resposta negativa a la qüestió prejudicial primera, segona o tercera, ¿s'ha d'interpretar l'article 3.1*i* RES en el sentit que la consideració d'un instrument processal nacional que certifica la condició d'hereu —com és el certificat de títol successori polonès— com a resolució en el sentit de l'article 3.1g RES impedeix la seva consideració com a document públic?

5) En cas de resposta afirmativa a la quarta qüestió prejudicial, ¿s'ha d'interpretar l'article 3, apartat 1, lletra *i*, del Reglament núm. 650/2012 en el sentit que el certificat de títol successori —com el certificat de títol successori polonès— redactat pel notari de conformitat amb una sol·licitud no contenciosa de tots els intervinents en el seu procediment d'expedició, constitueix un document públic en el sentit d'aquest precepte?

3. PRONUNCIAMENTS I ARGUMENTS DEL TRIBUNAL DE JUSTÍCIA DE LA UNIÓ EUROPEA

El TJUE es planteja, en primer lloc, si la notificació efectuada pels estats membres en compliment del que preveu l'article 79 RES per remissió de l'article 3.2 *in fine* RES —consistent a elaborar una llista de les altres autoritats i els altres professionals del dret, diferents dels òrgans jurisdiccionals, que exercien funcions jurisdiccionals—, té o no un valor merament declaratiu. Recordem que la República de Polònia no havia comunicat l'existència de cap professional del dret que exercís funcions jurisdiccionals equivalents a les dels tribunals o que actués per delegació de poders d'un òrgan jurisdiccional o sota el seu control. Resulta oportú que el TJUE hagi resolt aquesta qüestió primer, ja que si la manca de notificació és determinant, està clar que el notariat polonès no pot ser considerat com a tribunal a l'efecte del RES i no pot, en conseqüència, emetre resolucions, en el sentit que dona a aquest terme el RES.

El TJUE declara respecte a aquesta qüestió que el segon paràgraf de l'article 3.2 RES «s'ha d'interpretar en el sentit que la circumstància que un estat membre no hagi realitzat la notificació relativa a l'exercici per part dels notaris de funcions jurisdiccionals, prevista en aquesta disposició, no resulta determinant a l'efecte de la qualificació d'aquests notaris com “tribunals”». Això no obstant, el TJUE apunta també que el fet que un estat membre hagi comunicat que una determinada professió del dret desplega funcions jurisdiccionals, no significa *per se* que aquesta pugui ésser considerada «tribunal» a l'efecte de l'article 3.2 RES, per bé que es crea una presumpció que actua

com a tal.¹⁴ En efecte, la decisió relativa a les professions del dret que despleguen funcions jurisdiccionals en matèria successòria respon a una interpretació substantiva i autònoma, en el sentit que el que és rellevant no és que la professió del dret en concret d'un determinat estat membre figuri en una llista elaborada en consideració a les comunicacions efectuades pels estats membres, sinó que els professionals del dret actuïn en compliment dels requisits fixats en l'article 3.2 RES perquè puguin ser considerats «tribunals».¹⁵ El TJUE expressa que el fet que no s'hagi efectuat la notificació té un valor merament indicatiu i que el que és rellevant és establir si aquestes professions porten a terme una funció que s'adiu amb la noció de *tribunal* i amb els requisits especificats en l'article 3.2 RES. En cas contrari, dependria de la voluntat dels estats membres establir si una professió del dret actua com a tribunal, cosa que comprometria, segons el TJUE, l'administració correcta de la justícia a la Unió Europea.¹⁶

Pel que fa al concepte de *tribunal*, una vegada establert que el fet que no s'hagi efectuat la notificació no implica necessàriament que una professió del dret no actuï en exercici de les funcions jurisdiccionals, el TJUE va declarar que el paràgraf primer de l'article 3.2 RES «s'ha d'interpretar en el sentit que un notari que redacta un document a sol·licitud de totes les parts del procediment notarial, com el del litigi principal, no constitueix un «tribunal» en el sentit d'aquesta disposició i, per tant, l'article 3.1, lletra g), d'aquest Reglament s'ha d'interpretar en el sentit que tal document no constitueix una «resolució» en el sentit d'aquesta disposició». El TJUE rebutja, doncs, qualificar com a tribunal, a l'efecte de l'article esmentat, els notaris que atorguen un certificat de títol successori en les condicions establertes en la normativa polonesa, d'acord amb la qual el notariat intervé a sol·licitud de totes les parts del procediment notarial. El criteri adoptat es fonamenta, d'una banda, en una interpretació autònoma, desvinculada dels drets dels estats membres, amb la finalitat que sigui uniforme a tota la Unió Europea, i, de l'altra, en la garantia que ofereixen els requisits de l'article 3.2 RES i que parteixen del principi de confiança mútua en l'administració de justícia en els estats membres. El TJUE indica que és sobre aquesta confiança mútua que es poden erigir en el RES dos règims de circulació, en funció de si l'autoritat o professió del dret actua

14. Abans que s'hagués dictat aquesta sentència es mantenia, en canvi, que la qualificació com a tribunal efectuada en la notificació a la Comissió per part d'un estat membre no podia ser qüestionada. Vegeu P. WAUTELET, «Art. 3.2 RES», a A. BONOMI i P. WAUTELET, *El derecho europeo de sucesiones. Comentario al Reglamento (UE) n° 650/2012, de 4 de julio de 2012*, Cizur Menor, Thomson Reuters Aranzadi, 2015, p. 139.

15. A diferència del Reglament 1215/2012 (Brussel·les I bis); sobre la particular relació entre els notaris i aquest Reglament, vegeu M. MANTOVANI, «Notaries and their debt-collection writs under the Brussels Ia Regulation. A difficult characterisation», *Journal of Private International Law*, vol. 15, núm. 2 (2019), p. 393-417.

16. En realitat i per a ser més precisos, comprometria l'aplicació uniforme del RES, més que no pas «la correcta administració de la justícia», com s'apunta en el par. 44.

en exercici de les funcions jurisdiccionals o no, i adopta, consegüentment i respectivament, una resolució o un document públic.

La clau de volta de la interpretació feta pel TJUE rau en el fet que l'exercici de les funcions jurisdiccionals ha de comportar i reconèixer «la facultat de resoldre un eventual litigi» «en virtut de la seva pròpia potestat», però aquest no és el cas «quan la competència del professional en qüestió depèn exclusivament de la voluntat de les parts».¹⁷ Tant és, però, que el procediment seguit per a l'expedició del certificat de títol successori sigui de naturalesa contenciosa o de jurisdicció voluntària,¹⁸ ja que el que és determinant és que l'actuació del notariat polonès es faci a petició de totes les parts interessades, sense que quedin alterades les prerrogatives del jutge en cas que no hi hagi acord entre les parts. No s'exerceix, en conseqüència, una competència resolutòria,¹⁹ ja que no hi ha un poder de decisió perquè depèn de la voluntat de les parts implicades. Cal afegir, a més, diu el TJUE, que l'activitat notarial té lloc en el marc regulador d'una professió liberal. En efecte, el TJUE considera que el notariat polonès exerceix com una professió liberal i és principalment un proveïdor de serveis per una taxa acordada amb les parts.²⁰

El certificat de títol successori, doncs, no pot ser qualificat com a resolució perquè no ha estat emès per un tribunal en el sentit de l'article 3.2 RES, respon el TJUE a la cinquena qüestió prejudicial,²¹ i arriba a la conclusió que, en interpretació de l'article 3.1*i* RES, aquest certificat «redactat pel notari a sol·licitud de totes les parts del procediment notarial constitueix un “document públic” en el sentit d'aquesta disposició, l'expedició pot anar acompanyada del formulari contemplat en l'article 59, apartat 1, paràgraf segon, de dit Reglament, i que es correspon amb el que figura a l'annex 2 del Reglament d'Execució (UE) no. 1329/2014 de la Comissió, de 9 de desembre de 2014, pel qual s'estableixen els formularis esmentats en el RES».

No resulta estrany que, d'acord amb l'article 3*i* RES, el TJUE acabi conclouent que ens trobem davant d'un document públic segons el dret polonès,²² ja que respon al concepte d'autenticitat que es deriva del considerant 62 RES i que parafraseja gai-

17. Vegeu-ne el par. 55.

18. Qüestió que ja s'havia aclarit en la STJUE de 21 de juny de 2018, assumpte C-20/17, cas Oberle.

19. Vegeu-ne el par. 59.

20. Vegeu-ne el par. 60.

21. La resposta a les qüestions prejudicials segona i tercera comporta que el TJUE no es pronunciï sobre les qüestions primera i quarta.

22. En efecte, el certificat queda registrat formalment i té els mateixos efectes que la sentència ferma de declaració de títol successori, a banda que el notari expedeix el certificat una vegada ha realitzat d'ofici les comprovacions necessàries per les quals es puguin acreditar els elements de fet i jurídics, com ara la competència dels òrgans jurisdiccionals nacionals, el contingut del dret estranger aplicable, si escau, la identitat dels hereus, la determinació de les parts alíquotes de l'herència i si el causant havia disposat un llegat vindicatiu del qual ha d'establir l'objecte i la identitat de la persona a favor de la qual s'havia instituit. Les comprovacions dutes a terme pel notari el poden portar a negar-se a redactar el certificat de títol

rebé literalment el TJUE, atès que respon a «una sèrie d'elements, en particular la veracitat del document, els requisits formals que hagi d'observar, les facultats de l'autoritat que ho formalitza i el procediment seguit per a formalitzar-lo. L'autenticitat també ha d'abastar els fets consignats en el document per l'autoritat de què es tracti, com és el fet que les parts indicades han comparegut davant aquesta autoritat en la data assenyalada i que han formulat les declaracions que en ell s'expressen».²³

4. PROJECCIÓ RESPECTE ALS NOTARIS ESPANYOLS EN RELACIÓ AMB LA DECLARACIÓ D'HEREUS INTESTATS

4.1. LA SENTÈNCIA DEL TRIBUNAL DE JUSTÍCIA DE LA UNIÓ EUROPEA DE 21 DE JUNY DE 2018, ASSUMPT C-20/17, CAS OBERLE, COM A ANTECEDENT

El TJUE proporciona en el cas W.B. una pauta interpretativa sobre l'expedició del certificat nacional de successió que ha de ser completada amb els raonaments i el pronunciament adoptat en el cas Oberle. Ambdues resolucions s'han d'encaixar en un context normatiu que preveu que la sol·licitud del certificat successori europeu és facultativa²⁴ i, per tant, res no impedeix que es pugui sol·licitar el certificat nacional de successió i fer-lo valer més enllà de les fronteres en què va ser expedit.²⁵ La complementarietat de les dues sentències i la continuïtat que se'n deriva en algun àmbit no impedeixen posar en relleu dues diferències significatives. Començarem per apuntar, en primer lloc, la línia de continuïtat existent entre ambdues sentències i després posarem de manifest les diferències existents.

Tenint present d'antuvi que en ambdós casos el TJUE es pronuncia sobre dubtes interpretatius generats en relació amb l'expedició de certificats successoris nacionals, el cas Oberle ens ofereix un criteri interpretatiu que es manté inalterat en el cas W.B. En efecte, el TJUE va apuntar que les normes de competència judicial internacional del RES s'apliquen tant en processos contradictoris com en processos de jurisdicció voluntària. No cal dir que aquesta observació té rellevància pel que fa als processos de declaració d'hereus intestats tramitats a Espanya. No hi ha dubte que el procediment mitjançant el qual es tramita la declaració d'hereus intestats és un procediment de jurisdicció voluntària. En efecte, es tracta d'un procediment iniciat amb absència de con-

---

successori, de la qual cosa se segueix que l'autenticitat del document es refereix tant a la seva signatura com al seu contingut (vegeu els par. 58 i 70 de la STJUE).

23. Vegeu-ne el par. 68.

24. Vegeu l'art. 62 RES.

25. Motiu pel qual en els art. 59 i seg. RES s'estableix un règim de circulació dels documents públics basat en l'acceptació, que cal diferenciar del règim de circulació de les resolucions judicials, basat en el reconeixement; vegeu art. 39 i seg. RES.

tradició amb la finalitat de declarar un dret. No hi ha més part processal que la sol·licitant del pronunciament o la declaració i, consegüentment, no es pot parlar de part actora o demandant ni de part passiva o demandada. Es pot dir, per tant, que és un procés que es defineix per la seva unilateralitat. No hi ha, doncs, una controvèrsia litigiosa, en el sentit que l'objecte del procés no és dirimir sobre interessos contraposats. Malgrat tot, les normes de competència judicial internacional del RES s'apliquen també als processos de jurisdicció voluntària. El TJUE esvaïa així un dubte que s'havia debatut àmpliament en la doctrina²⁶ i en el cas W.B. es confirma que, malgrat que s'actüi en el marc d'un procediment de jurisdicció voluntària, les regles de competència judicial internacional del RES vinculen una autoritat que exerceix funcions jurisdiccionals quan la successió sigui transfronterera.

Ara bé, com apuntàvem, els casos esmentats presenten dues diferències fàctiques que val la pena subratllar perquè tenen una incidència directa en la comprensió del contingut de sengles pronunciaments. La primera consideració que s'ha de tenir present és que en el cas Oberle se sol·licitava l'emissió d'un certificat successori nacional respecte d'un supòsit transfronterer,²⁷ mentre que en el cas W.B. el supòsit és purament domèstic, únicament vinculat a Polònia. En el moment en el qual se substancia la successió no hi ha cap element que determini el seu caràcter transfronterer, per bé que potencialment pugui ser-ho per l'eventual existència de béns a Alemanya. Altrament dit, les regles de la competència judicial internacional del RES no s'activen ni tenen vocació de ser aplicades, ja que el RES regula les successions amb repercussió transfronterera.²⁸ La segona observació, que també és determinant, fa referència a l'autoritat a la qual s'adreça la sol·licitud. En el cas Oberle, l'autoritat a la qual se sol·licitava l'expedició del certificat successori nacional era un tribunal,²⁹ mentre que en el cas W.B. se sol·licita l'emissió del certificat successori nacional a una notària. En l'epígraf següent intentarem treure l'entrellat de les conseqüències que es deriven d'aquestes dues observacions.

La qüestió que cal dilucidar a continuació és si el notariat davant del qual es tramita un procediment de jurisdicció voluntària, respecte d'una successió que pot tenir repercussions transfrontereres, desplega funcions judicials. Aquesta és, doncs, una qüestió nova que apareix en el cas W.B., si bé es tracta d'un aspecte que està latent

---

26. Aquesta era una qüestió que s'havia debatut en la doctrina; vegeu J. CARRASCOSA GONZÁLEZ, «Reglamento sucesorio europeo y actividad notarial», *Cuadernos de Derecho Transnacional* (CDT), vol. 6, núm. 1 (març 2014), p. 5-44.

27. El causant tenia la nacionalitat francesa i la seva darrera residència habitual era a França, però el patrimoni hereditari estava situat a França i Alemanya. La sol·licitud es cursa a Alemanya.

28. Com es desprèn, en particular, dels considerants 1 i 7 RES.

29. En aquest cas es va declarar que no es podia invocar que la competència per a l'expedició d'un certificat successori (cas Erbschein) a Alemanya reposés en una norma interna de competència judicial internacional que contenia criteris d'atribució contraris al que estableix l'art. 4 RES.

en el cas Oberle. En efecte, el que estableix el TJUE en el cas Oberle és que la determinació de la competència internacional de les autoritats que han de conèixer sobre les declaracions successòries —incloent-hi tant el certificat successori europeu com els certificats nacionals successoris— queda regida pel RES,³⁰ però no s'afirma enlloc que aquestes autoritats despleguin una funció judicial. En realitat, més aviat s'infereix el contrari.³¹ Però l'afirmació no pot ser conclusiva perquè, com recorda el TJUE,³² el considerant 59 del RES obre la porta que en un procediment de jurisdicció voluntària s'adopti una resolució que, com a tal, sigui susceptible de circular d'acord amb el règim de reconeixement i execució.³³

En conseqüència, la sentència que ara comentem afecta un aspecte tan rellevant com és el d'establir quan el notariat desplega funcions jurisdiccionals, fins i tot respecte de successions que no són *per se* transfrontereres. En el cas Oberle, el TJUE va apostar per una interpretació que dona una gran amplitud a l'abast d'aplicació del RES, la qual cosa pot afectar de manera directa les funcions desplegades pel notariat en molts dels estats membres. El cas W.B. ha temperat en bona manera aquella interpretació extensiva, però aquesta atenuació té, com es posarà de manifest, un cost: la incoherència.

30. Vegeu-ne el par. 42. L'argument fou que l'art. 4 RES comprèn una atribució de la competència sobre la totalitat de la successió, per la qual cosa s'hi havia d'incloure els processos tramitats per a l'expedició dels certificats successoris nacionals, a fi d'evitar una fragmentació de la successió i garantir una aplicació uniforme del RES.

31. Vegeu-ne el par. 38, en el qual es declara que «[p]or lo que respecta a la interpretación del verbo “resolver”, que figura en ese mismo artículo, procede examinar si el legislador de la Unión quiso de ese modo referirse únicamente a las disposiciones adoptadas por los tribunales nacionales en el ejercicio de sus funciones jurisdiccionales». És a dir, seria possible incloure dins de l'activitat resolutòria també disposicions adoptades al marge de l'exercici de les funcions jurisdiccionals. Així mateix, cal complementar això amb l'incís final del par. 42 STJUE, on s'afirma que l'atribució de competència compresa en l'art. 4 RES, aplicable a les meres declaracions successòries, comprèn, per això mateix, «los procedimientos que no concluyen con la adopción de una resolución judicial» però que es tramiten davant d'un òrgan jurisdiccional. No oblidem que, d'acord amb la informació del tribunal alemany remitent de les qüestions prejudicials, el procediment d'expedició dels certificats successoris és un procediment de jurisdicció voluntària i que les resolucions relatives a la seva expedició contenen únicament constatacions de fet; se n'exclou, doncs, qualsevol element que pugui adquirir força de cosa jutjada. F. M. MARIÑO PARDO, «Doctrina y algunas consecuencias sobre las actuaciones de los notarios españoles en el marco del Reglamento 650/2012 a partir de la STUE de 23 de mayo de 2019», *La Ley UE* (en premsa; agraeixo a l'autor la gentilesa de permetre'm accedir a la seva contribució), apunta també que en la STJUE de 21 de juny de 2018, assumpte C-20/17, cas Oberle, s'hi troba un cert ressò de l'opinió que considera que els expedients de jurisdicció voluntària «no serían verdaderas actuaciones jurisdiccionales».

32. Vegeu-ne el par. 44.

33. «A la luz de su objetivo general, que consiste en el reconocimiento mutuo de las resoluciones dictadas en los estados miembros en materia de sucesiones, con independencia de si tales resoluciones se han dictado en un procedimiento contencioso o no contencioso, el presente Reglamento ha de prever normas en materia de reconocimiento, fuerza ejecutiva y ejecución de las resoluciones similares a las de otros instrumentos de la Unión en el ámbito de la cooperación judicial en materia civil.»

4.2. FUNCIÓ JUDICIAL

Com s'ha advertit anteriorment, cal examinar si l'activitat del notariat espanyol en l'expedient de jurisdicció voluntària que dona lloc a l'acta de notorietat de la declaració d'hereus intestats desplega una funció judicial en consideració al pronunciament efectuat pel TJUE en el cas W.B. La importància del tema a Espanya és evident perquè les declaracions d'hereus intestats, amb independència del grau de parentesc mantingut amb el finat, només es poden obtenir davant de notari d'acord amb la disposició final 11.1 de la Llei 15/2015, de jurisdicció voluntària,³⁴ per la qual es modifica la Llei del notariat,³⁵ i cal preguntar-se si l'activitat notarial en la tramitació d'aquest expedient pot ser qualificada com a jurisdiccional d'acord amb el concepte considerat en l'article 3.2 RES i la jurisprudència del TJUE que l'interpreta.

Val la pena recordar que, a diferència de la República de Polònia, Espanya va efectuar la comunicació a què fa referència l'article 3.2 *in fine* RES, amb remissió a l'article 79 RES, tot indicant que el notariat és una de les autoritats i un dels professionals del dret que actuen en exercici de les funcions jurisdiccionals en relació amb les declaracions d'hereus intestats, entre altres actuacions.³⁶ Com s'ha apuntat prèviament, es desprèn de la STJUE del cas W.B. que aquesta comunicació estableix una presumpció d'acord amb la qual les autoritats mencionades despleguen una funció jurisdiccional respecte de les actuacions assenyalades. Aquesta presumpció se sosté quan la comunicació s'ha efectuat després que els estats membres notificants han comprovat que es compleixen els requisits de l'article 3.2 RES.³⁷ No obstant això, aquesta presumpció no és conclusiva *iuris et de iure*, sinó que s'hi pot presentar una prova en contra.³⁸ Per això caldria examinar si es compleixen els requisits de l'article 3.2 RES d'acord amb una interpretació autònoma de la norma. El problema és que el TJUE es limita a examinar només un aspecte per arribar a la conclusió que els notaris polonesos no exerceixen funcions jurisdiccionals, sense analitzar la resta de requisits previstos en l'article 3.2 RES. El punt fonamental de la seva argumentació és que el notariat polonès no exerceix una «competència resolutòria».

34. Llei 15/2015, de 2 de juliol (*Boletín Oficial del Estado* [BOE], núm. 158, 3 de juliol de 2015) (LJV).

35. Llei del notariat, de 28 de maig de 1862 (*BOE-A-1862-4073*) (LN).

36. Així es pot constatar en l'enllaç d'European Justice, <https://e-justice.europa.eu/content_succecion-380-es-es.do?member=1>, on es publica el següent: «Artículo 79. Establecimiento y modificación posterior de la lista con la información a que se refiere el artículo 3, apartado 2 || Los notarios, en relación a las declaraciones de herederos abintestato, a los procedimientos de presentación, adveración, apertura y protocolización de los testamentos cerrados, ológrafos y orales y a la formación de inventario. || Arts. 55 y 56; 57 a 65 y 67 a 68 de la Ley del notariado, en redacción dada por la disposición final 11ª de la Ley 15/2015, de 2 de julio, de la jurisdicción voluntaria».

37. La presumpció es fonamenta, doncs, en el principi de confiança mútua.

38. Vegeu-ne el par. 43.

En aquest sentit, d'aquesta expressió se segueixen dos aspectes que esdevenen crucials per al pronunciament del TJUE: d'una banda, que l'autoritat o professional del dret està investida d'autoritat i per això mateix se li atribueix competència, una competència reglada; de l'altra, que l'òrgan competent pot resoldre sobre un assumpte successori en cas que hi hagi una controvèrsia.³⁹

4.2.1. Competència reglada

L'activitat que desplega el notariat espanyol, com el polonès, queda regida amb caràcter general pel principi de lliure elecció. En efecte, òbviament en la seva funció assessora, però també en la seva activitat «documentadora d'actes i negocis jurídics»,⁴⁰ en la qual el notariat porta a terme una funció fedatària i se li reconeix el caràcter d'autoritat pública, les parts elegeixen lliurement el notari a qui volen adreçar-se. Això no obstant, en els expedients de declaració d'hereus, el legislador espanyol ha establert unes regles de competència notarial que es configuren com una excepció al principi de lliure elecció.⁴¹ El motiu que determina aquesta restricció no pot ser altre que la naturalesa de l'actuació que ha de dur a terme el notariat. La missió encomanada en la tramitació d'aquest expedient de jurisdicció voluntària comporta l'exercici d'una funció distintiva que obliga a una regulació diferenciada i més restrictiva; tant és així que la rellevància de les regles de competència notarial es posa de manifest perquè el seu compliment està subjecte a un control d'ofici⁴² i determina la validesa de l'actuació

39. Vegeu P. WAUTELET, «Art. 3.2 RES», p. 139, que desglossa també aquestes dues vessants.

40. Vegeu F. M. MARIÑO PARDO, «Doctrina y algunas consecuencias».

41. Vegeu l'art. 55 LN:

1. Quienes se consideren con derecho a suceder abintestato a una persona fallecida y sean sus descendientes, ascendientes, cónyuge o persona unida por análoga relación de afectividad a la conyugal, o sus parientes colaterales, podrán instar la declaración de herederos abintestato. Esta se tramitará en acta de notoriedad autorizada por notario competente para actuar en el lugar en que hubiera tenido el causante su último domicilio o residencia habitual, o donde estuviere la mayor parte de su patrimonio, o en el lugar en que hubiera fallecido, siempre que estuvieran en España, a elección del solicitante. También podrá elegir a un notario de un distrito colindante a los anteriores. En defecto de todos ellos, será competente el notario del lugar del domicilio del requirente. || 2. El acta se iniciará a requerimiento de cualquier persona con interés legítimo, a juicio del notario, y su tramitación se efectuará con arreglo a lo previsto en la presente Ley y a la normativa notarial.

42. Vegeu J. M. FUGARDO ESTIVILL, «De la declaración de herederos abintestato (arts. 55 a 56 LN)», a P. IZQUIERDO BLANCO i J. PICÓ i JUNOY (coord.), *Jurisdicción voluntaria*, Barcelona, Bosch, 2016, p. 802.

notarial.⁴³ Es dedueix de tot això que la intervenció notarial com a autoritat pública està subjecta a una competència reglada.

La regulació d'aquesta competència està prevista en el vigent article 55 LN,⁴⁴ si bé cal apuntar que el mateix precepte també preveia, amb anterioritat a la LJV, una atribució de competència igualment restringida per a l'expedient de declaració d'hereus intestats del qual era competent el notariat, això és, només quan hi havia un grau de parentesc pròxim amb el finat. Es discutia l'abast d'aquests criteris de competència notarial, ja sigui en qualitat de mera competència territorial, de manera que la competència internacional en successions venia establerta *prima facie* per les normes de competència judicial internacional, ja sigui en la seva doble condició de regles de competència territorial que s'apliquen també per a regular la competència internacional. No obstant això, el debat pot estar vigent encara perquè la remissió de l'article 9.1 LJV a les regles de competència judicial internacional fa referència als òrgans judicials i a les actuacions considerades en la LJV.⁴⁵ En conseqüència, l'element que determina si aplicarem o no les regles de competència judicial internacional rau a dilucidar si el notariat espanyol desplega o no una funció jurisdiccional subjecta al RES.⁴⁶

Així, no hi ha dubte que la competència del notariat espanyol està reglada, però no per això hem de concloure que es tracta d'una actuació en exercici de la funció jurisdiccional. Cal establir si l'actuació és expressió de la potestat jurisdiccional; en altres paraules i seguint la interpretació del TJUE, si hi ha una competència *resolutòria*.

43. Vegeu F. M. MARIÑO PARDO, «Doctrina y algunas consecuencias».

44. Que constitueixen els anomenats furs notariais en matèria de declaració d'hereus intestats i, en general, d'expedients de jurisdicció voluntària; vegeu A. FERNÁNDEZ-TRESGUERRAS GARCÍA, «La jurisdicción voluntaria notarial en el contexto del Reglamento (UE) nº 650/2012», a A. FERNÁNDEZ DE BUJÁN Y FERNÁNDEZ I F. J. GARCÍA MÁZ (coord.), *La jurisdicción voluntaria. Una apuesta por la eficacia*, Madrid, Dykinson, 2016, p. 118, on ja posava de manifest que la competència de l'actuació notarial era un element rellevant per a la configuració de la naturalesa de l'actuació efectuada pel notariat.

45. Com posa de manifest P. A. de MIGUEL ASENSIO, «Ley de jurisdicción voluntaria y derecho internacional privado», *Anuario Español de Derecho Internacional Privado*, núm. 16 (2016), p. 147-197, esp. p. 164-166.

46. Els considerants 20, 21 i 22 RES són clars en aquest sentit: «Todos los tribunales tal como se definen en el presente Reglamento deben estar vinculados por las normas de competencia establecidas en el mismo» (considerant 20); «La vinculación de los notarios de un estado miembro a las normas de competencia establecidas en el presente Reglamento depende de si están incluidos en la definición de "tribunal" contenida en el mismo» (considerant 21); «Cuando los notarios ejercen funciones jurisdiccionales, están vinculados por las normas de competencia, y las resoluciones que dicten deben circular de acuerdo con las disposiciones sobre reconocimiento, fuerza ejecutiva y ejecución de resoluciones» (considerant 22). D'altra banda, no hem d'oblidar que els criteris de competència judicial internacional del RES són exhaustius i esgoten el volum de competència atribuït a la jurisdicció espanyola respecte de supòsits internacionals, de manera que no és possible acudir residualment a les normes internes de competència judicial internacional.

4.2.2. Competència resolutòria

En emprar aquesta noció, el TJUE es mou en un terreny pantanós, ja que el verb *resoldre*, el mot *resolució* i l'expressió *competència resolutòria* són difícils de conjuar en un expedient que es tramita en l'àmbit de la jurisdicció voluntària. La qüestió que es pot plantejar és si la potestat jurisdiccional queda desvirtuada en el marc d'un procés de jurisdicció voluntària. Aquest interrogant té, al seu torn, una doble variable. En efecte, si això fos així: *a)* les autoritats judicials no exercirien una funció que els és pròpia —la funció jurisdiccional— en el marc d'aquests processos; *b)* les autoritats i els professionals del dret no podrien exercir funcions jurisdiccionals en el marc d'aquests processos.

Això no obstant i com hem vist en tots dos casos, Oberle i W.B., la funció jurisdiccional s'exerceix amb independència que es tracti de procediments contenciosos o de jurisdicció voluntària. Així, en consideració a la primera variable, no es qüestiona en el cas Oberle que els tribunals alemanys tinguessin potestat jurisdiccional, com és obvi, però tampoc que aquesta potestat quedés desvirtuada en un expedient tramitat en un procés de jurisdicció voluntària en virtut del qual s'emet un certificat successori nacional. D'altra banda, atenent la segona variable, les autoritats i els professionals del dret amb competències en matèria de successions —singularment, el notariat—, malgrat que no tenen potestat jurisdiccional amb caràcter general, podrien tenir assignada la funció jurisdiccional fins i tot en un procés de jurisdicció voluntària en virtut del qual s'emet un certificat successori nacional, com s'apunta en el considerant 56 del cas W.B..

Ara bé, en el cas W.B. s'afegeix un requisit que no s'imposa a un tribunal: que la competència jurisdiccional assignada sigui resolutòria,⁴⁷ que comporti una competència susceptible de ser exercida si hi ha «una controversia en materia de sucesiones».⁴⁸ Per tant, la línia distintiva no és la naturalesa del procediment, ni només la naturalesa de la intervenció efectuada per l'autoritat, sinó també la naturalesa de l'autoritat que intervé. Així, es constata un matís que és fonamental: quan aquesta autoritat és judicial, es dona per feta la seva vinculació a les normes de competència del RES, cosa que comprèn també «los procedimientos que no concluyen con la adopción de una resolución judicial»;⁴⁹ mentre que, quan aquesta autoritat no és judicial i es tracta d'una autoritat o un professional del dret, hi ha un test de contrast i control. La distinció troba el seu origen en la dicció literal de l'article 3.2 RES, que considera tribunal «todo órgano judicial», sense més. Per contra, les autoritats i els professionals del dret amb competències en matèria de successions «que ejerzan funciones jurisdiccio-

47. Vegeu el considerant 59.

48. Vegeu el considerant 56.

49. Vegeu el considerant 42 en la STJUE de 21 de juny de 2018, assumpte C-20/17, cas Oberle.

nales [...], siempre que tales autoridades y profesionales del derecho», han d'exercir funcions jurisdiccionals, primer requisit, i es desglossen a continuació altres requisits que han de complir per a considerar la seva intervenció com a jurisdiccional.⁵⁰ La novetat del cas W.B. rau, doncs, que la potestat jurisdiccional, quan és exercida per una autoritat o professional que no té la condició d'òrgan judicial, és en si mateixa una funció que té capacitat resolutòria, a banda dels requisits que detalla l'article 3.2 RES. En aquest sentit, com hem vist, el notariat polonès no desplega aquesta «competència resolutòria», ja que el certificat successori s'expedeix com a conseqüència d'una sol·licitud no contenciosa i de la conformitat que hi donen les persones interessades.⁵¹ En conseqüència, el notariat polonès no està sotmès a les regles de competència del RES.⁵²

La qüestió que s'imposa aleshores és establir si el notariat espanyol, que té competència reglada per a instruir expedients de declaració d'hereus intestats i atorgar les actes de notorietat consegüents, exerceix una competència que es pugui qualificar com a *resolutòria*. No és fàcil respondre a aquesta pregunta. La doctrina mateixa està dividida.

Segons un sector doctrinal,⁵³ el notariat espanyol desplega una funció jurisdiccional en relació amb la tramitació de les actes de notorietat de declaració d'hereu intestat. S'al·lega en particular que el notariat espanyol efectua un judici autònom, imparcial i independent, ja que no està vinculat a les manifestacions o els requeriments

50. Vegeu P. WAUTELET, «Art. 3.2 RES», p. 138-139.

51. Vegeu F. M. MARIÑO PARDO, «Doctrina y algunas consecuencias», que destaca la rellevància que té aquesta conformitat.

52. Vegeu C. NOURISSAT, «Le certificat successoral national est un acte authentique au sens du règlement Successions», *Defrénois*, núm. 36 (2019), p. 34; d'abans de la Sentència, vegeu P. WAUTELET, «Art. 3.2 RES», p. 137.

53. Vegeu A. FERNÁNDEZ-TRESGUERRES GARCÍA, «La jurisdicción voluntaria notarial», p. 120 i 121; A. FERNÁNDEZ-TRESGUERRES GARCÍA, «Aplicación notarial del reglamento comunitario sobre sucesiones mortis causa», *Escritura Pública*, núm. 77 (2012), p. 40-41; P. BLANCO-MORALES LIMONES, «La competencia internacional en el Reglamento sucesorio europeo», *La Ley*, núm. 4913 (2015), ap. III.1 i 2; I. ESPIÑEIRA SOTO, «Competencia internacional del notariado español en expedientes de jurisdicción voluntaria al hilo de una STJUE», *Notarios y Registradores* (en línia), 9 de juliol de 2018 (consultat a: <www.notariosy-registradores.com/web/secciones/oficina-notarial/otros-temas/competencia-internacional-del-notariado-espanol-enexpedientes-de-jurisdiccion-voluntaria-al-hilo-de-una-stjue/>); J. FUGARDO ESTIVILL, *La declaración de herederos abintestato en la jurisdicción voluntaria. Sucesiones internas y transfronterizas*, Barcelona, Bosch, 2016, p. 202-206; P. A. de MIGUEL ASENSIO, «Ley de jurisdicción voluntaria», p. 147-197, esp. p. 164-166. En aquest cas, doncs, no correspon determinar la competència internacional dels notaris espanyols d'acord amb les normes de competència territorial interna previstes en l'art. 55.1 LN, ja que s'han d'aplicar els art. 4 i seg. RS; en aquest sentit, vegeu M. A. FERNÁNDEZ EGEA, *La jurisdicción voluntaria notarial en el ámbito sucesorio*, Madrid, Marcial Pons, 2016, p. 73-74. En particular, cal mencionar la posició de F. M. MARIÑO PARDO, «Doctrina y algunas consecuencias», que ha desenvolupat el seu argumentari i ha ofert unes reflexions elaborades després que s'hagués dictat la STJUE de 23 de maig de 2019, assumpte C-658/17, cas W.B.

de les persones interessades ni està subjecte a la seva conformitat. La declaració emesa té una eficàcia probatòria i legitimadora de l'exercici dels drets successoris declarats que no depèn dels interessos i la voluntat de les parts, fins al punt, com detalla Mariño Pardo, que, d'acord amb els apartats tercer i quart de l'article 56 LN, la declaració pot ser positiva o, i aquest és l'aspecte rellevant, negativa, parcialment o totalment. D'aquest precepte es deriva que el notariat espanyol actua també si hi ha controvèrsia entre les parts.⁵⁴ En conseqüència, es pot considerar que el notariat espanyol, en aquest primer filtre que es desprèn del cas W.B., exerceix funcions jurisdiccionals.

No obstant això, hi ha un altre sector, minoritari,⁵⁵ que considera que el notariat espanyol realitza en la tramitació de les actes de notorietat de declaració d'hereus intestats una tasca probatòria, ja que constata fets i emet una qualificació jurídica notarial,⁵⁶ més que no pas judicial.⁵⁷

Dit això, sembla que hom podria inclinar-se per considerar que el notariat espanyol actua en exercici de la funció jurisdiccional, ja que fonamenta la seva autoritat en una competència resolutòria i l'estat membre en el territori del qual actua així ho ha considerat en la notificació efectuada a la Comissió. No obstant això, hi ha altres requisits sobre els quals el TJUE no s'ha pronunciat. Per consegüent, l'afirmació no pot ser conclouent.

54. Tant és així que l'existència d'oposició no determina que no es pugui continuar tramitant l'expedient de jurisdicció voluntària, llevat que s'hagués iniciat una demanda en un judici declaratiu. Vegeu F. M. MARIÑO PARDO, «Doctrina y algunas consecuencias», que cita els art. 17.3.II LJV i 209.5 RN.

55. Vegeu J. CARRASCOSA GONZÁLEZ, «Reglamento sucesorio europeo y actividad notarial», p. 42; A. FERNÁNDEZ-TRESGUERRES GARCÍA, «La jurisdicción voluntaria notarial», p. 114 i seg., que expressa dubtes; J. GÓMEZ-RIESCO TABERNERO DE PAZ, «Disposición final segunda en cuanto incorpora la disposición final vigésima sexta de la LEC. Implementación del Reglamento (UE) 650/2012: apartado 14», a A. FERNÁNDEZ-TRESGUERRES GARCÍA (coord.), *Comentario a la Ley 29/2015 de cooperación jurídica internacional en materia civil*, Barcelona, Wolters Kluwer, 2017, p. 759 i seg.; tots aquests llibres s'havien pronunciat abans que s'hagés dictat la STJUE de 23 de maig de 2019, assumpte C-658/17, cas W.B.

56. Aquesta és l'opinió d'I. ESPIÑEIRA SOTO, «Competencia internacional del notariado español», que afirma que «tras la recepción de manifestaciones y alegaciones, pruebas documentales y testificales, citaciones, publicaciones y demás actuaciones previstas legalmente junto a otras que el notario juzgue oportunas y mediante la oportuna calificación o juicio notarial declara que determinadas personas son las que tienen derechos a la sucesión, fijando los derechos que les correspondan como tales según la ley aplicable y su extensión, siendo la declaración de herederos título sucesorio que les habilita para ejercitar y probar sus derechos».

57. Malgrat tot, I. ESPIÑEIRA SOTO, «Competencia internacional del notariado español», considera que la competència del notariat espanyol en les successions transfrontereres queda fixada per les regles del RES, sempre que el supòsit caigui dins de l'àmbit temporal d'aplicació (recordem que l'escrit és posterior al cas Oberle, però anterior al pronunciament del TJUE que comentem, cas W.B.).

5. CONCLUSIONS

La jurisprudència del TJUE s'ha de moure en un marc institucional plural en matèria successòria. La intervenció de les autoritats judicials, d'altres autoritats públiques i de professionals del dret per a substanciar i resoldre controvèrsies, és regulada de manera molt diversa en els diferents estats membres. El legislador europeu va intentar fixar una línia divisòria amb l'article 3.2 RES, però, malgrat l'intent, és inevitable la intervenció del TJUE per a establir criteris interpretatius. El TJUE ha dictat en aquest àmbit una sentència rellevant però insuficient, ja que no ha cobert la interpretació de tots els aspectes i requisits que preveu l'article 3.2 RES en relació amb les autoritats i els professionals del dret que exerceixen funcions jurisdiccionals en matèria successòria. La subjecció a les regles de competència del RES per a l'expedició de certificats successoris nacionals varia en funció de la naturalesa de l'òrgan emissor. Si és un òrgan judicial, hi queda subjecte, amb independència que el certificat successori nacional no es pugui considerar una resolució. Si és una autoritat o un professional del dret, ha d'exercir una funció jurisdiccional per a poder ser considerada com a tribunal d'acord amb el RES i quedar sotmesa a les regles de competència que hi estan contingudes. El fet que aquesta autoritat o professional del dret no hagi estat consignada a la Comissió com a tribunal als efectes de l'article 3.2 RES per un estat membre, no és determinant. Pot no haver estat notificada a la Comissió i exercir funcions jurisdiccionals. I, a la inversa, pot haver estat notificada a la Comissió i no exercir funcions jurisdiccionals, per bé que la comunicació consagra una presumpció.

No obstant això, el punt fonamental sobre el qual es pronuncia el TJUE és el relatiu a la competència per a expedir el certificat successori nacional, i després de les dues sentències arriba a la conclusió que quan qui expedeix el certificat és un òrgan judicial, ha d'estar subjecte a les regles de competència del RES, mentre que si qui expedeix és un professional del dret, s'haurà d'examinar si exerceix una funció jurisdiccional, entesa com a competència resolutòria, i si no és així no quedarà subjecte a les regles de competència del RES. Així, a Alemanya, com que qui expedeix el certificat nacional és un òrgan judicial, caldrà aplicar les regles de competència del RES i rebutjar les regles de competència nacionals (cas Oberle); a Polònia, com que qui expedeix el certificat nacional és un professional del dret que no exerceix la funció jurisdiccional, podrem aplicar les regles nacionals de competència, i a Espanya el criteri encara no és prou clar, malgrat que tot sembla indicar que el notariat ha d'estar subjecte a les normes de competència del RES.⁵⁸ Per consegüent, ens trobem davant d'un panorama en el qual la naturalesa de l'òrgan emissor i la qualitat en què actua, si

---

58. Vegeu J. L. VAN BOXTAEL, «Successions internationales: trois questions de pratique notariale», *Notamus*, vol. 2018, núm. 2, p. 31-37, esp. p. 32, publicat abans que es dictés la Sentència i que posa de manifest aquesta disfuncionalitat en cas que el TJUE es pronuncies en el sentit en què s'ha pronunciat.

no és un òrgan judicial, seran determinants per a establir una competència dissímil, ja que no es donarà una aplicació uniforme de les regles de competència del RES i hi haurà una coexistència de les regles nacionals i del RES en el si de la UE, amb el risc que això comporta respecte a la circulació de documents contradictoris entre si respecte a una mateixa successió, cosa que compromet també la unitat de la successió i la recta administració de la justícia en el si de la UE,⁵⁹ per més que totes les autoritats o els professionals implicats hagin d'aplicar el mateix dret.

---

59. Principis que cal preservar, com apunta el TJUE en el par. 57 de la STJUE de 21 de juny de 2018, assumpte C-20/17, cas Oberle.